

Philosophical, psychological-pedagogical and sociolinguistic projections of future philologists' professional training have been studied in the paper. It has been defined that they provide for creating optimal conditions for learning language, literature, translation, etc.; stimulating speech and mental activity of students; developing their critical thinking skills, linguistic personality, multiple intellect, the ability to model conceptual information; widening knowledge-based space taking into account individual styles and strategies for student learning. It has been indicated that within foreign scientific discourse scholars focus on the problem of training philologists of the integrated type that is possible provided the methodology is scientifically justified, based on the significant achievements of philosophy, psychology, pedagogy, linguodidactics, sociolinguistics and culturology, oriented toward European requirements to language education, positive foreign experience and national traditions.

Key words: *future philologists, professional training, philological education, philology, scientific discourse.*

doi:10.15330/esu.9.62-69

УДК 37.047 : 371.134 372 : 792.8

ББК 74 р

Петро Коваль

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ З РИТМІКИ І ХОРЕОГРАФІЇ ДЛЯ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

У статті розкрито важливість підготовки вчителів дошкільної та початкової освіти з ритміки і хореографії, охарактеризовано значення хореографічного мистецтва у гармонійному розвитку дитини та підготовку майбутнього вчителя до таких занять, визначено основні складові занять з ритміки і хореографії.

Ключові слова: *професійна підготовка, гармонійний розвиток, хореографічне мистецтво, ритміка і хореографія.*

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх фахівців різних напрямів діяльності за допомогою різних видів мистецтв сьогодні набуває все більшого визнання і поширення. На сучасному етапі розвитку освіти мистецтво набуває більш тісних зв'язків із соціальними, економічними, екологічними, духовно-моральними, естетичними, загальнокультурними питаннями життя народу. Як важлива складова суспільного життя народне мистецтво розглядається в системі: "людина – природа – культура". Надаючи мистецтву важливого значення щодо формування і гармонійного розвитку особистості Н. Акімова говорить про те, що мистецтво є засобом спілкування між людьми. Це друга мова, якою можна про важливі речі сказати краще, ніж звичайною мовою [3].

В. Андрущенко, Л. Безмоздін, Ю. Борсяков, В. Бутенко, В. Верховинець, І. Зязюн, О. Отич, О. Рудницька та інші на прикладі використання засобів мистецтва доводять, що розвиток і формування людини відбувається значно краще із активним залученням її до мистецько-творчої діяльності, де вона проявляє себе як індивідуальність. Адже саме мистецтво стоїть в основі гармонійного розвитку особистості, оскільки поєднує практично всі напрями як професійної, так і будь-якої іншої індивідуальної та загальносуспільної діяльності. Будь-яка виконана робота на високому професійному рівні, вже є мистецтвом, яким захоплюються люди.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Виявленню впливу мистецтва на формування гармонійно розвиненої особистості майбутнього фахівця присвятили

свої праці (В. Абрамян, В. Бутенко, О. Костюк, О. Мелік-Пашаєв, С. Мельничук, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, Т. Рейзенкінд, О. Ростовський, О. Федій, О. Шевнюк, Г. Шевченко, О. Щолокова та ін.).

Метою статті є проаналізувати зміст підготовки вчителів початкової та дошкільної освіти та визначити основні складові занять з ритміки та хореографії.

Виклад основного матеріалу. У всі періоди розвитку суспільства мистецтво завжди було важливою складовою гармонійного розвитку особистості. Тому, воно і сьогодні відіграє важливу роль у житті людини. Більше того, воно займає ключове місце у духовному розвитку людини. О. Пономарьов пропонує посилити вивчення мистецтва, що дасть змогу особистості підвищити не лише свій загальноосвітній та культурний рівень, але й виробити в собі здоровий практицизм, та винахідливість. За допомогою мистецтва та їх засобів відбувається активізація розумової та емоційно-вольової сфер особистості. Тобто, мистецтво виступає як важливий чинник у вирішенні означеної проблеми, формуванні морально-етичних цінностей молодого покоління. Підґрунтям для створення таких цінностей без використання мистецтва та його засобів у професійній підготовці майбутніх вчителів дошкільної та початкової освіти практично є неповноцінною, оскільки мистецтво, здатне відкрити людині сутність буття, дозволити вийти за межі повсякденних емоцій, отримати найвищу насолоду від професійної діяльності, водночас перевірити свої морально-духовні цінності через відповідні психологічні стани в час спілкування з мистецтвом. “Мистецтво удосконалює здатність бачити, відчувати, споглядати. Мистецькі твори пропонують художні образи, що безпосередньо звернені до сенсорної сфери, емоцій та почуттів людини і спрямовані на те, щоб “захопити” її, примусити співчувати та співпереживати. ...Адже живопис, музика, театр, кіно, хореографія створюють такий комплекс засобів виразності, який дає свободу грі фантазії, уявлення, прояву інтуїції та пошукової ініціативи, нагадують про гармонію, недосягну для системного аналізу. Але оскільки ці процеси не можуть мати принципово іншої психічної основи, вони збагачують розвиток універсальних якостей особистості” [7, с. 38].

З педагогічної точки зору мистецтво розглядається, як певна соціально-педагогічна система, що функціонує в умовах вільного часу й спрямована на виховання молодого покоління шляхом залучення їх до безпосередньої активної-творчої художньої практики; в аспекті теорії культури – як складова частина духовної культури суспільства, що служить їй збагаченню і демократизації, а також формуванню й утвердженню певної системи виробництва та поширенню естетичних цінностей. Як зазначає А. Каргін, художня творчість постає як складне, культуро відповідне культурно-історичне явище, що розвивається за своїми внутрішніми законами [4, с. 51]. В. Сухомлинський мистецтво визначає як “час і простір, в якому живе краса людського духу” [9].

О. Рудницька мистецтво визначає як одну із важливих складових у вихованні молодої людини: “Мистецтво є універсальним каналом соціалізації людини, зокрема молоді, від того, яким художнім явищам віддають перевагу молоді люди, значною мірою залежить не тільки рівень їхнього розвитку, а й рівень розвитку культури суспільства в цілому. Тому проблема “молодь і мистецтво” є злободенною. Преса, радіо, телебачення покликані допомогти молодому читачеві, слухачеві, глядачеві повніше використати широкі можливості мистецтва, навчити правильно орієнтуватися у відборі й оцінці явищ художньої творчості” [8, с. 60–66].

Професійна підготовка майбутніх вчителів дошкільної та початкової освіти передбачає застосування мистецтва у формуванні його як особистості, котра в майбутньому могла б забезпечити як високий культурний рівень професійної діяльності, так і визначитися в духовно-ціннісних орієнтирах. К. Ушинський зазначав, що будь-яка практична діяльність, спрямована на задоволення духовних потреб людини, є великим мистецтвом, а педагогіка як наука – вище мистецтво, оскільки задовольняє найбільшу з потреб людини і людства в цілому – їхнє прагнення до вдосконалення. Заслуга К. Ушинського полягає в тому, що він розглядав педагогіку не тільки як науку і мистецтво, а й у їхньому гармонійному поєднанні фізичного, розумового й морального вдосконалення. “Педагогіка не наука, а мистецтво – найбільше, найскладніше, найвище й найнеобхідніше з усіх мистецтв. Мистецтво виховання спирається на науку. Як мистецтво складне й багатогранне, воно спирається на велику кількість обширних і складних наук (три найголовніші з них – фізіологія, психологія та логіка); як мистецтво, воно, крім знань, потребує здібностей і нахилів; і, як мистецтво ж, воно прагне до ідеалу, якого вічно намагаються досягти і який цілковито ніколи недосяжний: до ідеалу досконалої людини” [10, с. 192]. “Ви навчаєте дитину яким-небудь п’яти невідомим їй словам і бачите, що вона мучиться над ними довго і даремно, але зв’яжіть з малюнками двадцять таких слів – і дитина засвоїть їх швидко”. У помислах видатного педагога ми знаходимо підтвердження того, що вмiле використання засобів мистецтва в навчально-виховному процесі допомагає учням краще засвоїти знання та пізнати навколишній світ – природу і життя людини.

Заняття з ритміки і хореографії дітей дошкільної та початкової освіти сприяють розвитку та задоволенню їх художніх запитів та інтересів, зростанню суспільної свідомості, організованості та дисциплінованості, підвищенню загальнокультурного рівня розвитку, компенсації малорухливого способу навчання, зміцненню здоров’я та загальному фізичному розвитку. Саме такі якості є важливими у гармонійному розвитку дитини на перших етапах становлення її як майбутньої особистості. Тому хореографічне мистецтво є тим визначальним, що здатне забезпечити розвиток таких якостей.

Основним завданням ритміки і хореографії у дошкільних та початкових навчальних закладах, як одного з перспективних та обов’язкових навчальних предметів є зміцнення здоров’я дитини, формування кістково-м’язового апарату, креативного розвитку, творчої активності, колективізму, формування культури взаємовідносин хлопчика та дівчинки, музичного розвитку.

В зв’язку із вирішенням такого важливого завдання стає питання щодо підготовки майбутніх вчителів дошкільної та початкової освіти з хореографії. Систематична орієнтація вчителя на особистість учня, його національні та загальнолюдські цінності, формування національної духовності неможливе без національних педагогічних кадрів які безпосередньо не опановують мистецькі дисципліни, зокрема хореографічні. Від рівня підготовки майбутнього вчителя хореографії, від його високого професіоналізму в прямій залежності перебувають стан і перспективи духовного розвитку дітей та всього народу. Адже за своїм покликанням педагог нині є головною постаттю національно-культурного і освітнього відродження України.

Виходячи із цього, підготовка вчителів хореографії для дошкільної та початкової освіти є тим життєво творчим процесом який забезпечує основу державності її духовність та здоров’я нації.

Однак і по сьогодні підготовка вчителя з хореографії здійснюється за принципом, вивчати танцювальні рухи тільки для того, щоб в подальшому їх використати під час постановки танцювального номеру. При цьому для виконання танцювальної постановки вибираються діти з кращою хореографічною підготовкою, а всі інші залишаються поза увагою вчителя. Це вкрай неправильний підхід щодо гармонійного розвитку молодого покоління.

Такий підхід передбачає тільки виконавську майстерність яка спрямована на підготовку танцювальних колективів до оглядів, конкурсів, концертних виступів тощо.

Зовсім інша мета повинна стояти перед вчителями хореографії у дошкільних та початкових навчальних закладах.

На уроках з ритміки і хореографії необхідно охоплювати всіх дітей, за винятком діти які є хворими на час занять. Адже першочерговим завданням вчителя є формування здоров'я дитини через музично-ритмічні вправи які сприяють формуванню правильної постави, ходи, зменшенню плоскостопості, уникнення розвитку сколіозу та ряду інших фізично важливих складових для здорового розвитку організму. Власне на такому підході наголошував видатний хірург Е. Слізаров.

В той же час сам рух, який є основою хореографічного мистецтва, необхідно направляти на правильний розвиток дитини. Хореографічне мистецтво завжди привертало до себе увагу дітей. Воно набуло широкого поширення в дошкільних установах, загальноосвітніх школах, що дає можливість забезпечувати більш повний розвиток індивідуальних здібностей дітей.

Хореографічне мистецтво є багатофункціональне і тому вчителю з ритміки і хореографії обов'язково необхідно враховувати всі важливі складові як зовнішнього так і внутрішнього характеру.

Зовнішня краса дитини завжди була привабливою як для батьків так і для оточуючих. Саме заняття хореографічним мистецтвом вміло поєднує гармонійність у вихованні зовнішньої та внутрішньої краси дитини [5].

Дитячий танець – найбільш захоплююче видовище для глядачів незалежно від їхнього віку. Під час виконання дитячих танців відбувається найвище емоційне піднесення під час якого, здійснюється той невидимий зв'язок між глядацькою аудиторією та виконавцями в якому формується висока сфера духовності та відчуття прекрасного у житті людини [1].

Народний одяг завжди був окрасою будь якого свята, особливо це вражає під час релігійних свят та виступів дітей чи дорослих з концертними номерами. Залучення дітей до хореографічного мистецтва, де народний костюм є найвищою окрасою танцювального номера, прищеплює їм любов до народного мистецтва, яке передається від покоління до покоління саме через мистецтво. Хореографічне мистецтво є одним із провідних у прищепленні любові дітей до мистецтва свого народу [6].

Форма для занять з ритміки і хореографії для дітей є завжди захоплюючим елементом. І тому їй слід приділяти неабияку увагу. Адже саме від того, як себе дитина почуває в репетиційному одязі і буде залежати її подальше відношення до заняття.

У дітей молодшого шкільного віку сприйняття і мислення в основному носять конкретно-образний характер. Тому танець повинен бути пов'язаний не тільки з музикою, але і з іншими засобами художньої виразності; художнім словом, піснею.

малюнком, пантомімою. Організацію заняття з ритміки і хореографії необхідно побудувати так, щоб відбувалося поєднання фізичної та розумової діяльності, в процесі якої діти могли б висловити свої враження, настрої, почуття, ставлення до чого-небудь, а також застосовувати отримані на уроках знання з інших предметів (мова література, математичні предмети, природознавство та інші.)

Однак, в основному викладачі з ритміки і хореографії, заради своєї творчої самореалізації або на вимогу керівництва та батьків ставлять за мету створення танців для показових виступів. Такий підхід є вкрай негативний, оскільки школярі являються як відбірковий своєрідний матеріал, а їхні уроки передбачають вивчення складних рухів, що спричиняє до отримання дітьми великого фізичного навантаження та психологічного напруження. Що можуть дати дітям такі заняття і який розвиток вони можуть отримати? На ці та інші питання можна дати відповідь в процесі правильного підходу щодо підготовки майбутніх вчителів з ритміки і хореографії.

Вчителю з ритміки і хореографії необхідно враховувати індивідуальні психологічні особливості розвитку кожної дитини, їхні фізичні можливості. Адже в цей період у дітей спостерігаються недостатньо виражені фізичні здібності. координація рухів, музичний розвиток, що є основою занять з ритміки і хореографії. Тому на початкових етапах необхідно особливу увагу приділяти музично-ритмічним вправам, що дасть можливість формувати та розвивати м'язеву систему, виробляти правильну поставу та розвивати музичний слух.

Тому, музично-ритмічні вправи, це саме те, що дасть можливість виконати ці завдання. Водночас, виконанням даних вправ не слід занадто захоплюватись, оскільки вони можуть відштовхнути дітей від занять з ритміки і хореографії. Такі вправи можуть тривати не більше 10–15 хвилин, а після цього переходити до інших завдань, – розвитку творчих здібностей школярів. Для цього необхідно залучати дітей до інсценізацій дитячих казок, пісень (“Колобок”, “Ріпка”, “Два півники” та ін.). За допомогою таких завдань діти пригадують казку чи пісеньку. Якщо вони не знають такої казки чи пісеньки то необхідно їх ознайомити із її змістом. Дати характеристику героям про яких йдеться в пісні чи в казочці. Після цього приступати до образного відтворення їх [2]. Саме образне мислення дасть можливість дитині формуватися на зразках кращих героїв сьогодення.

Тому, заняття з ритміки та хореографії та підготовка майбутніх вчителів неухильно зростає, адже саме це слугує тим каталізатором який здатний внести серйозні корективи у виробленні таких якостей як сили волі, характеру, стійкості до різного роду дешевих спокус, оскільки протистояти явищам бездуховності, зневаги до мистецьких надбань людства можна лише шляхом удосконалення творчих потенцій суспільства, усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей і розуміння перспективи гуманітарного розвитку культури. Формування цих якостей необхідно закладати саме в дошкільному та молодшому шкільному віці.

Створена мистецтвом ідеальна краса в дитячі роки народжує в людині благородні наміри до самовдосконалення.

Висновки. Заняття з ритміки і хореографії сприяють розвитку координації рухів, просторовому орієнтуванню. Діти фізично розвиваються та оздоровлюються і підвищують життєвий тонус, багато дошкільнят долають сором'язливість, оскільки вони вчаться танцювати в парі з дівчинкою, вчаться співпрацювати у колективі. Саме танець допомагає дитині розкритися, а часом утвердитися в

середовищі однолітків. Тому підготовка вчителів з ритміки і хореографії є дуже важливою, оскільки саме вони забезпечують найбільший розвиток дитини.

1. Василенко К.Ю. Українські народні танці для дітей. – К.: Музична Україна, 1985.
2. Верховинець В. М. Весняночка: ігри для дітей дошк. і мол. шк. в. / В. М. Верховинець. – [5-те вид.]. – К.: Муз. Укоління, 1988. – 343 с.
3. Влияние искусства на психологию человека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://otherreferats.net/shology/00119773_0.html
4. Каргин А. С. Самодеятельное художественство. Теория. Практика : [учеб. пособ.] / А. С. Каргин. – М.: Высш. шк., 1988.
5. Кричівець М.Д. На шкільному святі. – К.: Мистецтво, 1973. – 130 с.
6. Матейко К.І. Український народний танець. – К.: Наукова думка, 1977.
7. Миропольська Н. Е. Развитие эстетической культуры школьников : [пособ. для занятий]. – К.: Вища шк., 1992. – 175 с.
8. Рудницька О. П. Основы викладання через музичні дисципліни : [навч. посіб.] / О. П. Рудницька. – К.: Експрес, 1998. – 183 с.
9. Сухомлинский В. А. Как воспитать физически человека / В. А. Сухомлинский. – К., 1975. – 288 с.
10. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання / К. Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори : у 2 т. – К.: Рад. школа, 1983. – Основоположник української педагогіки.

The article reveals the importance of training teachers of preschool and primary education by the rhythm and choreography. It has been noted that the training of future teachers to such activities, the main components of rhythmic classes for children.

Key words: professional training, harmonious development, choreography, rhythm and choreography

doi:10.15330/esu.9.69-74

УДК 378.12 : 0015 : 378 (477)

ББК 74.580.058.50

Автори: **Лазаренко Євген, Наталія Лазаренко, Євген Громов**

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

У статті визначено основні концептуальні засади організації наукової діяльності педагогічних університетів, які мають бути чіткими і завдання, що стоять перед ними. З'ясовано, що не вирішеними проблемами є: імплементація найсучасніших наукових досягнень у зміст підготовки вчителів-предметників; популяризація і маркетинг науково-педагогічних здобутків; посилення наукових зв'язків з іноземними ВНЗ; розширення участі в міжнародних наукових проєктах тощо.

Визначені основні принципи організації та напрями наукового забезпечення підготовки висококваліфікованих і хореографічних і науково-педагогічних кадрів. Проаналізовані практичні результати діяльності наукової роботи в педагогічному університеті з урахуванням визначених принципів та засад.

Ключові слова: моніторинг діяльності, наукова активність, наукова продуктивність, наукова співпраця, наукова діяльність, педагогічний університет.

Му танець і художньо